

Χρήση δεδομένων-πολιτικές και κανόνες

Εκδ. 1

Γενικά

- Η χρήση του διαδικτύου είναι ελεύθερη αλλά όχι ανεξέλεγκτη
- Υπάρχουν νομικές υποχρεώσεις από τη χρήση του διαδικτύου

Σκάνδαλο Cambridge Analytica

Η Cambridge Analytica ιδρύθηκε το 2013 και παρουσιάστηκε ως εταιρία καταναλωτικών ερευνών, στοχευμένης διαφήμισης και άλλων υπηρεσιών που επεξεργάζονται δεδομένα, απευθυνόμενη σε πελάτες στους χώρους των επιχειρήσεων και της πολιτικής. Συνδύαζε την εξόρυξη και την ανάλυση δεδομένων προκειμένου να αναπτύξει μια επικοινωνιακή στρατηγική. Το 2015 είχε αναλάβει την πολιτική εκστρατεία του Donald Trump αλλά και την έρευνα του Leave.EU, ενός εκ των οργανισμών που είχαν αναλάβει την καμπάνια για το Brexit. Τον Μάρτιο του 2018, η εταιρία εμφανίζεται να έχει αποσπάσει στοιχεία από 50 εκατ. λογαριασμούς του Facebook, χωρίς σχετική άδεια. Τα επίμαχα προσωπικά δεδομένα φαίνεται να

Σκάνδαλο Cambridge Analytica

κή άδεια. Τα επίμαχα προσωπικά δεδομένα φαίνεται να συνέλεξε από το Facebook ένας Βρετανός ακαδημαϊκός, ο Aleksandr Kogan, ο οποίος δημιούργησε στην πλατφόρμα μια εφαρμογή που λεγόταν «*This Is Your Digital Life*». Την εφαρμογή κατέβασαν 270.000 άτομα, παρέχοντας πρόσβαση όχι μόνο στα δικά τους προσωπικά δεδομένα, αλλά και των φίλων τους. Το Facebook υποστηρίζει πως ο Kogan παραβίασε τις πολιτικές χρήσης της εταιρίας δίνοντας αυτά τα δεδομένα στην Cambridge Analytica.

Σκάνδαλο Cambridge Analytica - Απόηχος

- Το Facebook απαγόρευσε στην Cambridge Analytica να διαφημίζεται σε αυτό, λέγοντας ότι εξαπατήθηκε
- Ο Διευθύνων Σύμβουλος (CEO) αντικαταστάθηκε
- Η εταιρεία έκλεισε τελικά το 2018. Στελέχη της απορροφήθηκαν από άλλες εταιρείες με παρόμοιες δραστηριότητες.

Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (General Data Protection Regulation - GDPR)

Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (General Data Protection Regulation - GDPR)

- Δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) το 2016
- Είναι ο κανονισμός 2016/679
- Αντικείμενό του είναι η προστασία των φυσικών προσώπων αναφορικά με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων καθώς και η ελεύθερη διακίνηση προσωπικών δεδομένων
- Πεδίο εφαρμογής είναι οι επιχειρήσεις και φορείς (ιδιωτικοί και δημόσιοι) οι οποίοι προσφέρουν αγαθά ή υπηρεσίες εντός της ΕΕ π.χ. Facebook, Google, Amazon

Είδη δεδομένων

- Προσωπικά δεδομένα

Κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο πρόσωπο του κάθε ατόμου π.χ. όνομα, επώνυμο, διεύθυνση κατοικίας, email, αριθμός ταυτότητας.

Πληροφορίες από τις οποίες δε δύναται να ταυτοποιηθεί ένα άτομο, δε θεωρούνται προσωπικά δεδομένα π.χ. ο μέσος όρος βαθμών του Εξαμήνου Ε

- Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα

π.χ. γενετικά δεδομένα (πληροφορίες σχετικά τα γενετικά χαρακτηριστικά κλπ), βιομετρικά δεδομένα (εικόνες προσώπου, δακτυλικά αποτυπώματα κλπ), δεδομένα σχετικά με την υγεία ενός ατόμου

Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα - Ψευδωνυμοποίηση

Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο που να μη μπορούν πλέον να αποδοθούν τα δεδομένα σε συγκεκριμένο υποκείμενο, χωρίς τη χρήση συμπληρωματικών πληροφοριών.

Ψευδωνυμοποίηση: Διαδικασία κατά την οποία οι συμπληρωματικές αυτές πληροφορίες υπόκεινται σε τεχνική και οργανωτική επεξεργασία, ώστε να μη μπορούν να αποδοθούν σε συγκεκριμένο πρόσωπο.

παράδειγμα: για κάποιο υπάλληλο αποθηκεύουμε ηλικία (από αυτή δε μπορεί να ταυτοποιηθεί ο υπάλληλος). Επίσης αποθηκεύουμε ονοματεπώνυμο και φωτογραφία (συμπληρωματικές πληροφορίες, από τις οποίες μπορεί να ταυτοποιηθεί).

Ψευδωνυμοποίηση μπορεί να γίνει π.χ. με κρυπτογράφηση του ονοματεπώνυμού του ή θόλωμα του προσώπου του στη φωτογραφία

Υποχρεώσεις φορέων/επιχειρήσεων, δικαιώματα χρηστών, καταγγελίες και ποινές

- Οι επιχειρήσεις/φορείς πρέπει να έχουν ρητή και ενημερωμένη συγκατάθεση των χρηστών, κάθε φορά που συγκεντρώνουν δεδομένα. π.χ. μήνυμα αποδοχής που εμφανίζεται την πρώτη φορά που επισκεπτόμαστε έναν ιστότοπο
- οι χρήστες μπορούν να αλλάξουν γνώμη και να πάρουν πίσω την έγκρισή τους ή/και να ζητήσουν από την εταιρεία/φορέα όλα τα δεδομένα που έχει συγκεντρώσει
- Παραβάτες μπορεί να πληρώσουν 20.000.000€ ή 4% των παγκόσμιων ετήσιων εσόδων
- Η αναφορά στην Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων πρέπει να γίνεται εντός 72 ωρών από τη στιγμή που θα διαπιστωθεί η διαρροή

Δικαιώματα υποκειμένου προσωπικών δεδομένων

- Να γνωρίζει ποιά προσωπικά του δεδομένα τηρούνται και να έχει πρόσβαση σε αυτά
- να μπορεί να απαιτήσει διόρθωση ανακριβών στοιχείων
- να μπορεί να ζητήσει διαγραφή ("δικαίωμα στη λήθη")
- να μπορεί να ζητήσει τον περιορισμό της επεξεργασίας των δεδομένων του
- να μπορεί να ζητήσει να λάβει τα δεδομένα του (φορητότητα)
- να μπορεί να εναντιωθεί στην επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων

Βασικοί ρόλοι GDPR

- Υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων
Καθορίζει τους σκοπούς και τους τρόπους επεξεργασίας των δεδομένων. Τα υποκείμενα των δεδομένων μπορούν να απευθυνθούν σε αυτόν για κάποιο από τα δικαιώματά τους
- Ο εκτελών την επεξεργασία. Εκτελεί την επεξεργασία των δεδομένων.
Συνήθως δεν ανήκει στον επιχείρηση/φορέα

π.χ. Μια ναυτιλιακή εταιρεία διαθέτει στοιχεία εργαζομένων. Η ναυτιλιακή εταιρεία είναι ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Έχει αναθέσει την επεξεργασία των στοιχείων εξειδικευμένη εταιρεία Human Resources (HR). Η εταιρεία HR είναι ο εκτελών την επεξεργασία.

Παράδειγμα 1: Μπορείτε να απαγορεύσετε τη χρησιμοποίηση των προσωπικών σας δεδομένων για άμεση εμπορική προώθηση προϊόντων.

Ο Ανατόλιος αγόρασε μέσω του Διαδικτύου δύο εισιτήρια για τη ζωντανή συναυλία του αγαπημένου του συγκροτήματος. Αφότου αγόρασε τα εισιτήρια, ο Ανατόλιος άρχισε να λαμβάνει ηλεκτρονικά μηνύματα με διαφημίσεις για συναυλίες και εκδηλώσεις που δεν τον ενδιέφεραν. Επικοινωνήσε με την εταιρία ηλεκτρονικής έκδοσης εισιτηρίων και τους ζήτησε να σταματήσουν να του στέλνουν τέτοια διαφημιστικά μηνύματα. Η εταιρία διέγραψε τα στοιχεία του αμέσως από τους ηλεκτρονικούς εμπορικούς της καταλόγους. Ο Ανατόλιος χάρηκε καθώς δεν έλαβε κανένα άλλο διαφημιστικό μήνυμα από αυτήν.

Παράδειγμα 2: Έχετε το δικαίωμα να γνωρίζετε ποια δεδομένα σας έχουν αποθηκευτεί και πώς χρησιμοποιούνται.

Ο Μαρκ, από την Πολωνία, γράφτηκε πρόσφατα στο πρόγραμμα τακτικών πελατών του σουπερμάρκετ της γειτονιάς του. Λίγο μετά την εγγραφή του στο πρόγραμμα αυτό, παρατήρησε ότι άρχισε να λαμβάνει καλύτερα εκπτωτικά κουπόνια για τις αγορές του. Αναρωτήθηκε αν αυτό οφειλόταν στο πρόγραμμα τακτικών πελατών και ζήτησε από τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων του σουπερμάρκετ να του πει ποιες πληροφορίες είχαν συγκεντρωθεί γι' αυτόν και πώς χρησιμοποιούνταν. Έτσι έμαθε ότι το σουπερμάρκετ διατηρούσε στοιχεία σχετικά με τα προϊόντα που αγόραζε κάθε εβδομάδα και, έτσι, μπορούσε να του παρέχει εκπτώσεις σχετικές με τα συγκεκριμένα προϊόντα που του άρεσε να αγοράζει.

Παράδειγμα 3: Έχετε το δικαίωμα να διορθώσετε ανακριβή δεδομένα που σας αφορούν.

Η Άλισον ήθελε να αγοράσει ένα καινούργιο σπίτι στην Ιρλανδία και υπέβαλε αίτηση για ενυπόθηκο δάνειο στην τράπεζά της. Κατά τη συμπλήρωση του σχετικού εντύπου, έκανε λάθος στην ημερομηνία γέννησης και η τράπεζα καταχώρισε γι' αυτήν εσφαλμένη ηλικία στο σύστημά της. Όταν η Άλισον έλαβε την προσφορά για το νέο της ενυπόθηκο δάνειο και τη σχετική ασφάλεια ζωής, κατάλαβε το λάθος, καθώς το ασφάλιστρο ήταν πολύ υψηλότερο από το τρέχον. Επικοινωνήσε με την τράπεζα και ζήτησε τη διόρθωση των προσωπικών της δεδομένων στο σύστημα. Στη συνέχεια, έλαβε μια νέα έκδοση της προσφοράς ασφάλισης, στην οποία αναφερόταν η σωστή ημερομηνία γέννησής της.

Παράδειγμα 4: Μπορείτε να ζητήσετε τη διαγραφή και την εξάλειψη των προσωπικών σας δεδομένων από άλλους ιστότοπους.

Ο Αλφρέντο αποφάσισε ότι δεν ήθελε πλέον να χρησιμοποιεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, γι' αυτό διέγραψε το προφίλ του από τα μέσα που χρησιμοποιούσε. Ωστόσο, λίγες εβδομάδες αργότερα, όταν αναζήτησε το όνομά του σε μια μηχανή αναζήτησης στο Διαδίκτυο, διαπίστωσε ότι οι φωτογραφίες που είχε αναρτήσει με το παλιό προφίλ του στους λογαριασμούς του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εξακολουθούσαν να εμφανίζονται. Ο Αλφρέντο επικοινωνήσε με τις επιχειρήσεις κοινωνικής δικτύωσης και τους ζήτησε να φροντίσουν για την αφαίρεση αυτών των φωτογραφιών. Όταν πραγματοποίησε νέα αναζήτηση έναν μήνα αργότερα, οι φωτογραφίες είχαν πράγματι αφαιρεθεί και δεν εμφανίζονταν πλέον στα αποτελέσματα της μηχανής αναζήτησης.

Γλωσσάριο όρων Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (GDPR)

Υπεύθυνος επεξεργασίας είναι οποιοσδήποτε καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός.

Εκτελών την επεξεργασία είναι οποιοσδήποτε επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό υπεύθυνου επεξεργασίας, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός.

Ως **υποκείμενο των δεδομένων** ορίζεται το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί. Μπορεί, δηλαδή, να προσδιοριστεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική.

Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων (Data Protection Officer): Είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τον Κανονισμό και όλες τις σχετικές κανονιστικές απαιτήσεις. Αποτελεί το σημείο επίσημης επικοινωνίας του οργανισμού με την εποπτική αρχή (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ΑΠΔΠΧ – <http://www.dpa.gr>), καθώς και με κάθε υποκείμενο (φυσικό πρόσωπο ή εταιρία κ.λπ.) που υπόκειται σε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τον οργανισμό. Επίσης, είναι αρμόδιος για την ενημέρωση και εκπαίδευση της επιχείρησης στις απαιτήσεις του Κανονισμού, για την παροχή συμβουλών, για την εκτίμηση αντικτύπου (Data Protection Impact Assessment), καθώς και για την τήρηση των αρχείων καταγραφής.

Τρίτο πρόσωπο είναι οποιοσδήποτε φορέας αποκτά πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα, χωρίς απαραίτητα να πραγματοποιήσει κάποιου είδους επεξεργασία.

Πολιτική διαδικτύου - Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Γενικά

- Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) είναι πολύ δημοφιλή.
- Αυτό συνεπάγεται κινδύνους, όπως:
  - μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση - υπεξαίρεση προσωπικών δεδομένων
  - κίνδυνοι μόλυνσης από κακόβουλο λογισμικό
  - διαρροή εμπιστευτικών πληροφοριών για εταιρείες και οργανισμούς
  - εντοπισμός ακριβούς θέσης του χρήστη

Στις μεγάλες πολυεθνικές υπάρχουν ειδικά τμήματα, των οποίων στόχος είναι η έρευνα στο Διαδίκτυο και τα κοινωνικά δίκτυα για τέτοιου είδους πληροφορίες, οι οποίες μπορεί να βλάψουν ανεπανόρθωτα την εταιρία. Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα, ακόμα και στον ελληνικό χώρο, όπου πολιτικά πρόσωπα έχασαν τις θέσεις τους μετά από αναρτήσεις στο facebook, αλλά και ενός ηγετικού στελέχους της αγγλικής υπηρεσίας αντικατασκοπείας (MI6), του οποίου η σύζυγος δημοσίευσε στο προφίλ της στο facebook τη φωτογραφία του συζύγου της.

Συνέπειες αναρτήσεων
στα social media

κτυα. Το αρμόδιο τμήμα της εταιρίας θα πρέπει να γνωρίζει:

1) Σχόλια που δημοσιεύονται για την εταιρία στο Διαδίκτυο ή στα κοινωνικά δίκτυα.

2) Παράπονα στελεχών της εταιρίας, δημοσιευμένα σε κοινωνικά δίκτυα.

3) Δημοσιεύματα που αφορούν σε προβλήματα του δικτύου της εταιρίας ή κενά ασφαλείας.

4) Δημοσιευμένες εμπιστευτικές πληροφορίες που αφορούν στην εταιρία.

5) Δημοσιευμένα έγγραφα της εταιρίας που περιλαμβάνουν χρήσιμα για πιθανούς εισβολείς μεταδεδομένα (metadata)¹ (βλ. Σχόλιο). Δυστυχώς, όσο

ΟΙΝΟΧΥΣ

Από τα μεταδεδομένα που βρίσκονται αποθηκευμένα σε διαδικτυακά αρχεία, φωτογραφίες ή βίντεο, μπορεί να εντοπιστούν ευπάθειες από πλευράς ασφάλειας σε εκδόσεις λογισμικού ή λειτουργικών συστημάτων. Μπορούν, επίσης, να εντοπιστούν η πλήρης διαδρομή (path) όπου βρίσκεται ένα σημαντικό αρχείο, το όνομα του χρήστη (user-id), η διεύθυνση αλληλογραφίας (email address), η γεωγραφική τοποθεσία απ' όπου γίνεται η επεξεργασία του αρχείου και πολλές άλλες πιθανώς εμπιστευτικές πληροφορίες. Έτσι, πριν τη δημοσίευση ενός αρχείου στο Διαδίκτυο ή σε κάποιο κοινωνικό δίκτυο, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την απογύμνωση και τον καθαρισμό του αρχείου από πληροφορίες μεταδεδομένων.

Cookies

- Είναι αρχεία κειμένου αποθηκεύονται σε κάποιο φυλλομετρητή/περιηγητή και ανακτώνται σε επόμενη επίσκεψη
- Στόχος: να αναγνωρίζουν τις προτιμήσεις/επιλογές μας, δημιουργία προφίλ χρήστη, παροχή στοχευμένων διαφημίσεων κλπ.

Είδη Cookies

- Cookies λειτουργικότητας. Επιτρέπουν λειτουργία ιστοτόπου. Δεν αναγνωρίζουν ατομική ταυτότητα και δεν αποθηκεύουν πληροφορίες για διαφημιστική στόχευση π.χ. cookie που εμφανίζει αυτόματα έναν ιστότοπο στην ελληνική γλώσσα
- Cookies επιδόσεων. Συλλέγουν ανώνυμες πληροφορίες για το πώς χρησιμοποιείται ένας ιστότοπος, σφάλματα π.χ. για υπηρεσία Google analytics
- Cookies μέσω κοινωνικής δικτύωσης. π.χ. cookie για κοινή χρήση ιστοσελίδας στο Facebook
- Cookies Διαφήμισης. Για στοχευμένες διαφημίσεις, καταγραφή προτιμήσεων κλπ.
- Cookies για τα οποία δεν απαιτείται συγκατάθεση του χρήστη π.χ. για εξισορρόπηση φόρτου ανάμεσα σε πολλούς servers, cookies για αποθήκευση "καλαθιού" σε ένα e-shop